

Finansklagenemnda Person

Avgjørelse FinKN 2026-551

26.5.2026

Nordea Liv Forsikring AS

Livsforsikring/uføredekninger/pensjon

Uføredekninger – psykiske plager – karensklausul – fal. § 19-10.

Forsikrede ble i forbindelse med ny stilling innmeldt i ny arbeidsgivers kollektive dekningsordninger. Før innmelding var forsikrede i varierende grad sykemeldt fra tidligere arbeidsgiver, og diagnostisert med psykisk overbelastning og hypertensjon. Hen begynte hos i 100 % stilling hos ny arbeidsgiver i 2021. Etter 10 måneder ble forsikrede 100 % sykemeldt på grunn av psykisk overbelastning. Plagene vedvarte, og forsikrede ble diagnostisert med konsentrasjons- og hukommelsesvansker, svimmelhet, mulig krystallsyke og slitenhet. Foretaket avslo krav knyttet til inntektsøkning i forbindelse med ny arbeidsgiver under henvisning til karensklausulen. Fastlege vurderte at symptomene etter 2021 var forårsaket av en annen sykdom. Foretakets rådgivende lege vurderte at uførheten skyldtes samme sykdom. Saken reiste spørsmål om foretaket kunne avslå kravet under henvisning til karensklausulen. På bakgrunn av den kliniske dokumentasjonen la nemnda til grunn at årsaken til forsikredes uførhet var den samme som forårsaket forsikredes uførhet forut for forsikredes bytte av jobb. Foretaket kunne da anvende karensklausulen for lønnsøkning ved innmelding i ny ordning. Nemnda ga foretaket medhold.

Saksfremstilling

Forsikrede var medlem av arbeidsgivers kollektive uføredekning. Forsikrede ble meldt ut av tidligere arbeidsgivers dekning i 2021, og meldt inn i dekningsordningen til ny arbeidsgiver. Foretaket var forsikringsgiver ved begge dekningsordningene.

Før innmelding

Det fremgår av journal fra fastlegen at forsikrede hadde hypertensjon deler av 2017 og 2018.

Forsikrede ble 100 % sykemeldt fra 2.2.18 som følge av det som er omtalt som «krise». Tre dager etter, 5.2.18, ble forsikrede diagnostisert med «P29 Overbelastning psykisk».

Forsikrede forble diagnostisert med P29 og hypertensjon gjennom 2018. I notat fra november 2018 fremkommer at forsikrede var plaget av slitenhet, problemer med søvn, konsentrasjon og kognitivt i form av at hun snakket feil.

Fastlege noterte 26.2.19 at forsikrede følte at hun hadde tre fulltidsjobber. Videre fremgår at forsikrede rent faktisk hadde en 50 % stilling, men som krevde mer «pga. deadlines som skal holdes». I notat fra juni 2019 fremkom at forsikrede jobbet 50% og forøvrig mottok AAP. Hen følte seg totalt utslitt med ansvar for barna, pleietrengende ektefelle samt jobb.

I 2019 var forsikrede i hovedsak 50 % på arbeidsufør/avklaringspenger.

Forsikrede meldte 18.2.19 krav ved arbeidsuførhet, og oppga 50 % arbeidsuførhet fra 2.2.18 og arbeidsavklaringspenger fra 7.2.19. I skademeldingen, om uføreårsak, fremgår at forsikrede hadde

store omsorgsoppgaver for pleietrengende ektefelle, samt barn og slet med muskelsmerter, konsentrasjonsvansker og utmattelse.

Vikar for forsikredes fastlege (siden 1993) opplyste at forsikrede hadde fått diagnosen P29 - overbelastning psykisk, og gjenga de samme symptomer som forsikrede gjorde i skademeldingen.

Foretaket innvilget 50 % uførepensjon fra 7.2.19. Betalingene varte ut 2020 med varierende graderinger.

Forsikrede forble 50 % arbeidsufør i 2020, og det ble stilt samme diagnoser som tidligere. I notat av 16.6.20 fremgår at forsikrede «Har fått oppsigelse», og fra notat av 14.8.20 at det ble «Sendt stevning ifht. oppsigelse», samt at forsikrede skulle trappe opp i jobb.

I notat av 11.12.20 fremgår at forsikrede hadde fått ny jobb og skulle begynne i 100 % stilling fra 1.1.21.

Etter inntreden ny ordning

Forsikrede ble 1.1.21 meldt ut av ordningene til tidligere arbeidsgiver. Forsikrede ble meldt inn i innskuddsordningen til den nye arbeidsgiveren. Det ble utstedt forsikringsbevis og -vilkår.

Fastlege noterte 18.6.21 og 28.8.21 diagnose P29 overbelastning psykisk og slitenhet. Videre at forsikrede påvirkes veldig, og «Vet ikke om [...] klarer full jobb hvis det fortsetter slik», men at hen «trives i jobben». Forsikrede ble 100 % sykemeldt 28.9.21. Det ble stilt diagnose overbelastning psykisk og slitenhet. Sykemeldingen ble forlenget 8.10.21, og igjen 20.10.21, og senere ut året. I notatene ble det nevnt at det kreves mye ifm. oppfølging av ektefellen.

Av journalnotater fra 2022 fremgår at forsikrede var noe tilbake på jobb, med delvis sykemelding og diagnose overbelastning psykisk og konsentrasjonsvansker. Arbeidet med ektefellen tok mye tid. Videre fremgår av notater fra andre halvdel av 2022 at forsikrede også ble diagnostisert med konsentrasjons- og hukommelsesvansker, samt svimmelhet, mulig BPPV (krystallsyke) og slitenhet.

Forsikrede meldte nytt krav 24.8.22. Det ble opplyst om sykdomsstart 1.9.21 og sykemelding fra 28.9.21. Videre at forsikrede nå var i 60 % sykemelding, men 50 % fra 19.9.22. Til slutt at det var søkt om arbeidsavklaringspenger. Om årsak til arbeidsuførheten fremgår at forsikrede hadde store omsorgsoppgaver overfor ektefelle og et barn, og slet med muskelsmerter, hjernetåke, konsentrasjonsvansker og var utmattet.

I notat av 31.8.23 fremgår at forsikrede jobbet 50 % og mottok 50 % arbeidsavklaringspenger. Videre ble det stilt diagnose «Overbelastning psykisk» og «Hypertensjon», samt notert om «Uro, stress, og søvnvansker».

I «Legeerkæring forsikring» av 16.6.23 beskrev forsikredes fastlege psykisk overbelastning grunnet total belastning på jobb og i hjemmet. Belastningen ble bedømt til å være ut over normal, forventet belastning. Videre opplyste legen om slitenhet, konsentrasjonsvansker og hukommelsesvansker.

Videre, om de første symptomene og første behandlingene:

3. Gradvis tilkommet opp mot sykmeldingsdato. / Oktober -21

Legen opplyste også om gradvis, men sakte bedring.

Foretaket innvilget uføreytelser 9.2.24 basert på sluttlønn hos tidligere arbeidsgiver per nyttår 2020/21, tillagt en stipulert lønnsutvikling. Foretaket avsto krav for inntektsøkning ved skifte av jobb til ny arbeidsgiver under henvisning karensklausulen.

Fastlege ga 29.2.24 uttalelse:

Selv om diagnose fra dette sykeforløpet er sammenfallende med tidligere diagnose er belastningen i jobben og hjemmet av anen årsak. Pasienten var frisk mellom sykdomsperiodene.

Foretakets rådgivende lege vurderte saken 24.10.24:

Diagnosen fra fastlegen er altså den samme, symptomene er de samme, årsaksforholdene med jobb og privatliv er de samme, og behandlingen av tilstanden er den samme. Jeg vurderer det derfor dithen at hennes arbeidsuførhet skuldes samme sykdom som hun hadde ved oppstart den i nye jobben 1.1.21.

Forsikredes fastlege ga ny uttalelse 22.4.25, der det ble vist til at forsikrede var fullt arbeidsfør fra september 2020, men daværende arbeidsgiver «satte kjepper i hjulene». Fordi forsikrede var arbeidsfør var det heller ikke behov for konsultasjoner fra august 2020 og ut året.

Forsikrede har i det vesentlige anført at foretaket ikke kan gjøre karensklausulen gjeldende. Uførheten i 2022 skyldes ikke en sykdom hen hadde ved innmelding 1.1.21.

Forsikrede viste til LG-2006-7693 om hva som ansees som samme sykdom og bevisbyrde og krav til medisinsk begrunnelse. Foretaket har ikke oppfylt disse. Fra siste sykmelding før innmelding i ordningen, gikk det over 16 måneder før hen igjen hadde en legekonsultasjon. Forsikredes lege bekrefter at nåværende sykdom har annen årsak enn uførhet i årene 2018-2020, og som skyldtes konkrete livshendelser i familien. Hen var frisk og i fullt arbeid mellom sykdomsperiodene.

Videre vises det til at forsikredes helseplager i året før innmelding ikke er tilstrekkelig til å sannsynliggjøre at hen også hadde symptomer ved innmelding 1.1.21. Sett i lys av at forsikrede først ble sykemeldt på ny 28.9.21, må dette anses som en ny sykdom som ikke er omfattet av symptomklausulen, jf. også legeerklæring av 16.6.20.

Foretaket har i det vesentlige anført at det kan avslå lønnsøkningen under karensklausulen. Det er ikke uenighet om at ny uførhet oppsto innen to år etter inntreden. Det vises til rådgivende leges vurdering basert på fastlegens journal der det fremgår at diagnoser, symptomer, årsaksforhold med jobb og privatliv er de samme fra 2018 som fra 2022.

Finansklagenemnda Persons begrunnelse

Saken gjelder om forsikrede har krav på dekning for tiden etter innmelding hos ny arbeidsgiver sine ordninger i 2021, herunder om foretaket kan avslå under henvisning til karensklausulen.

Innledningsvis bemerker nemnda at ved tvil om hvilke faktiske forhold som skal legges til grunn for den rettslige vurderingen, må de ulike bevisene vurderes og veies opp mot hverandre. I bevisvurderingen tillegges nemnda tidsnære bevis størst vekt, se bl.a. avgjørelsene 2021-905 og 2019-121. Særlig gjelder dette tidsnære beskrivelser foretatt av fagfolk for å få klarlagt en tilstand, som for eksempel nedtegnelser i legejournaler om funn og pasientens symptomer. Bevis som er tilkommet senere tillegges mindre vekt, spesielt opplysninger som har tilkommet etter at det oppstod uenighet med selskapet. Dette er i tråd med prinsippene Høyesterett har lagt til grunn for bevisvurderinger, jf. blant annet Rt-1998-1565, og er dessuten et utslag av nemndas skriftlige saksbehandling.

Det sentrale spørsmålet i saken er om foretaket kan avslå kravet med grunnlag i karensbestemmelsen.

Etter forsikringsavtaleloven (fal.) § 19-10 kan foretaket ved kollektive livsforsikringer, hvor det ikke innhentes helseopplysninger ved tegning, uten hinder av § 13-5 ta forbehold om at det ikke svarer for arbeidsuførhet som inntreffer innen to år etter at foretakets ansvar begynte å løpe, og som skyldes sykdom eller lyte som medlemmet hadde på dette tidspunkt, og som det må antas at medlemmet kjente til. Bestemmelsen gjelder etter sin ordlyd ved kollektive livsforsikringer, men nemnda har i 2021-819, lagt til grunn at bestemmelsen også kan komme til anvendelse ved

dekning for innskuddsfritak og uførepensjon i kollektive pensjonsforsikringsavtaler, se også 2023-433.

Det er foretaket som har bevisbyrden for at karensklausulen kommer til anvendelse.

Det følger videre av § 11-2 at slik karensklausul skal inntas i forsikringsbeviset. Høyesterett har lagt til grunn at dette også gjelder klausuler etter § 19-10, jf. Rt-2008-720. Foretaket har bevisbyrden for at forsikrede mottok forsikringsbeviset, jf. avgjørelsene 2017-341 og 2017-183.

Derimot er det ikke et vilkår for anvendelse av klausulen at forsikrede kjente til at sykdommen/lytet ville medføre ervervsuførhet, eller at forsikrede var kjent med diagnosen på lidelsen. Det er tilstrekkelig at forsikrede var kjent med symptomer eller tegn på sykdom da forsikrede ble medlem av dekningen, selv om diagnose blir stilt senere eller endres., jf. bl.a. avgjørelsene 2011-503, 2016-232, 2016-434 og 2021-819. Karensklausulen kan derfor gjøres gjeldende selv om forsikrede var fullt arbeidsfør på det tidspunkt hen ble innmeldt i ordningen.

I denne saken var karensklausulen inntatt i forsikringsbeviset:

Om forsikringer ved uførhet og død fra Nordea Liv

Uførepensjon: Pensjonen utbetales etter 12 måneders sykefravær dersom inntektsevnen som følge av uførhet er nedsatt med 100 %. Er uføregraden lavere, utbetales en forholdsmessig del av beløpet.

Uføregraden må være minst 20 %. Ved arbeidsavklaringspenger fra folketrygden utbetales kun den del av angitt beløp som utgjør differansen mellom 70 % av lønn og beregnede arbeidsavklaringspenger. Dersom du innen 2 år etter innmelding blir arbeidsufør som følge av sykdom eller lyte som du hadde på innmeldingstidspunktet, og som det må antas at du da kjente til, kan retten til uførepensjon bortfalle, jf. forsikringsvilkårene. Tilsvarende gjelder for utvidelser i uførepensjonen som ikke skyldes generell lønnsforhøyelse hos foretaket.

Det følger av siste punktum at det for forsikredes lønnsøkning som følge av ny jobb fra 1.1.21, og som var ut over en generell lønnsøkning hos tidligere arbeidsgiver, gjaldt en ny karenperiode.

Partene er enige om at uførheten som startet høsten 2021 var innenfor toårsfristen. Spørsmålet i saken er da om årsaken til den nye uførheten i 2021 skyldes sykdom eller lyte forsikrede hadde og må antas å ha vært kjent med da hen ble medlem 1.1.21.

Dette er i utgangspunktet en medisinsk vurdering, og skal verne foretaket mot arbeidstakere som ved inntreden i ordningen har sykdommer eller lyter som innebærer en økt risiko for uførhet. Den erstatter den adgangen foretaket ved individuelle helsevurderinger har til å innta konkret begrunnede reservasjoner etter § 13-5. Det er foretaket som har bevisbyrden for at klausulen kommer til anvendelse.

Slik saken er opplyst for nemnda, viser den kliniske dokumentasjonen at forsikrede var helt/delvis arbeidsufør i perioden februar 2018 til høst 2020, som følge av betydelig omsorgsbelastninger og plager i form av muskelsmerter, konsentrasjonsproblemer, utmattelse/slitenhet, hypertensjon og lungeemboli.

Disse diagnosene må anses som sykdommer i relasjon til karensklausulen, og det kan ikke være tvilsomt at forsikrede var kjent med at hun hadde hatt disse plager/sykdommer før hen ble meldt inn i ordningen 1.1.21.

Forsikrede ble igjen sykemeldt fra 28.9.21, og i krav 24.8.22 opplyste hen om samme forhold som i krav fremmet i 2019. Den kliniske dokumentasjonen viser samme årsaker og i hovedsak samme typer plager og symptomer som ved arbeidsuførheten 2018-2020. Slik saken er opplyst, finner nemnda det lite tvilsomt at årsaken til den nye uførheten er sykdom som følge av de samme store omsorgsbelastningene og i hovedsak med de samme symptomer/sykdom som ved uførheten i 2018-2020. Dette er også i tråd med vurderingen til foretakets rådgivende lege.

Nye symptomer som søvnvansker og smerter i rygg må sees som nye plager som følge av samme sykdomssituasjon, se avgjørelse 2016-434.

Slik saken er opplyst for nemnda, har foretaket sannsynliggjort at faktisk og medisinsk årsak til forsikredes uførhet i all hovedsak må anses å være de samme som ved uførheten 2018-2020, og at foretaket da kan gjøre karensklausulen gjeldende for lønnsøkning ved innmelding i ny ordningen 1.1.21.

Avgjørelsen er enstemmig.

Finansklagenemnda Persons konklusjon

Foretaket gis medhold.

Ved behandlingen deltok Birgitte Hagland (leder), Tonje Giertsen (bransjerepresentant), og Borgar Sandvik (forbrukerrepresentant).